

noster

Netherlands School for Advanced Studies
in Theology and Religion

Jaarverslag 2023

1. Algemene informatie

Bureau: dr. M. (Matthijs) den Dulk (wetenschappelijk directeur; 0,2fte), dr. M. (Marco) Derks (secretaris en opleidingsmanager; 0,4fte), L. (Lieneke) Timpers MA (curriculumcoördinator; 0,2fte), R. (Roos) Berendsen MA (office-assistent; 0,4fte; tot 1 januari 2024), E. (Esther) van den Belt MA (office-assistent; 0,4fte; per 1 januari 2024).

Schoolbestuur: prof. dr. J.W. (Joke) van Saane (UvH; voorzitter per 5 juni 2023), prof. dr. C. (Cok) Bakker (UU; per 5 februari 2024); prof. dr. M.S. (Maurits) Berger (UL), prof. dr. F.A. (Frank) van der Duijn Schouten (VU; per 1 september 2023), prof. dr. R.R. (Ruud) Ganzevoort (VU; voorzitter tot 5 juni 2023; lid tot 15 augustus 2023), prof. dr. G. (George) Harinck (TUU), prof. dr. M.J. (Maarten) Kater (TUA), prof. dr. A. (Jos) de Kock (ETF), prof. dr. A.J.A.C.M. (Anne-Marie) Korte (UU; tot 5 februari 2024), prof. dr. H.L. (Heleen) Murre-van den Berg (RU), prof. dr. M. (Mladen) Popović (RUG), prof. dr. K. (Karim) Schelkens (TiU), prof. dr. K. (Klaas) Spronk (PThU; per 22 april 2024), prof. dr. G.A. (Gerard) Wiegers (UvA; per 1 juli 2023), prof. dr. P.M. (Maarten) Wisse (PThU; tot 1 februari 2024).

*Juniorraad*¹: L. (Laila) van Berge BA (per 18 april 2023), M. (Michiel) Bouman MA (per 1 januari 2024), S. (Shideh) Khosnoodi MA (per 1 april 2023), P.L. (Petra) Laagland Winder MA, J.D.T. (Jip) Lensink MA (tot 1 april 2023), L. (Loïs) Oosterhof-van Bruggen MA (tot 31 december 2023), M. (Marten) van den Toren MSc (tot 31 december 2023).

*Adviescollege*²: prof. dr. L. (Laurens) ten Kate (voorzitter per 23 september 2023), dr. W.R. (William) Arfman, prof. dr. K. (Koert) van Bakkum, L. (Laila) van Berge MA (per 8 juni 2023), dr. C. (Carolina) Ivanescu (per 1 februari 2024), dr. K.E. (Kim) Knibbe (tot 12 januari 2024; voorzitter tot 23 september 2023), P.L. (Petra) Laagland Winder MA, dr. K. (Katja) Rakow, prof. dr. C.K.M. (Kocku) von Stuckrad (per 1 februari 2024), prof. dr. G.A. (Gerard) Wiegers (tot 1 juli 2023).³

Participerende instellingen: Radboud Universiteit (RU), Rijksuniversiteit Groningen (RUG), Tilburg University (TiU), Universiteit Leiden (UL), Universiteit Utrecht (UU), Universiteit van Amsterdam (UvA), Vrije Universiteit Amsterdam (VU), Evangelische Theologische Faculteit Leuven (ETF), Protestantse Theologische Universiteit (PThU), Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA), Theologische Universiteit Utrecht (TUU), Universiteit voor Humanistiek (UvH).⁴

Missie: NOSTER offers a cutting-edge and challenging curriculum in theology and religious studies for junior researchers (ReMA students and PhD candidates), building upon and complementing what the graduate schools of their home institutions have on offer. The programme has three major objectives:

- A) Advanced understanding: providing further training in the skills and techniques of the sub-disciplines in which participants usually operate;
- B) Broadening your horizon: familiarising junior researchers with various forms of research and research methodology, offering a wide variety of perspectives from both theology and religious studies;

¹ De “studentenraad” zoals bedoeld in artikel 8 lid 1 Gemeenschappelijke Regeling.

² Een “adviescollege” zoals bedoeld in artikel 8 lid 2 Gemeenschappelijke Regeling. Dit orgaan heette tot 7 februari 2022 “Dagelijks Bestuur”.

³ Twee senior- en twee juniorleden van Adviescollege vormen tevens de Onderwijscommissie, eveneens een “adviescollege” zoals bedoeld in artikel 8 lid 2 Gemeenschappelijke Regeling.

⁴ De laatste vijf instellingen participeren via een Samenwerkingsovereenkomst. De Theologische Universiteit Utrecht is de voormalige Theologische Universiteit Kampen, die inmiddels volledig is verhuisd naar Utrecht.

- C) Community building: contributing to the formation of a national academic community in the field of theology and religious studies by stimulating interaction and exchange between junior and senior researchers, sensitising them to innovative disciplinary and interdisciplinary developments and to develop theoretical and methodological alternatives.

In addition, NOSTER stimulates new initiatives and explorations in research and provides a national platform for fostering communication between the participating institutes with a view to engaging in short- and long-term research collaboration.

Ledenaantallen: Op 1 januari 2024 telde NOSTER 193 promovendi (waaronder 116 buitenpromovendi) en 295 seniorleden (waarvan voor zover bekend 19 postdocs).

Aantal onderzoekmasterstudenten: In 2023 zijn 34 nieuwe onderzoekmasterstudenten ingeschreven bij NOSTER.

Totaal toegekende EC's: In 2023 is 136 EC toegekend aan onderzoekmasterstudenten en 86 EC aan promovendi.

2. Overzicht van onderwijsactiviteiten

2.1 Algemeen

Het curriculum van NOSTER bestaat uit drie soorten onderdelen: er zijn algemene, een- of tweedaagse bijeenkomsten gericht op alle promovendi en onderzoekmasterstudenten die vooral bijdragen aan de doelen *Broadening your horizon* en *Community building* in brede zin (zie 2.2 *Central Events*); doorlopende seminars vanuit een deeldiscipline of over een multidisciplinaire thematiek die jaarlijks meerdere bijeenkomsten beleggen, gericht op *Advanced understanding* en *Community building* op kleine schaal (zie 2.3 *Seminars*); en compacte verdiepingsmodules, gericht op *Advanced understanding* (zie 2.4 *Courses*). Geen van de onderdelen is ingebed in een lokaal programma voor onderzoekmasterstudenten of promovendi. De meeste onderdelen zijn gericht op zowel promovendi als onderzoekmasterstudenten. Onderwijs wordt in het Engels en zoveel mogelijk online of in hybride vorm aangeboden. In totaal heeft NOSTER in 2023 voor 34 EC aan onderwijs aangeboden.

2.2 Central Events

De **Midyear Meeting** (3 februari 2023, Groningen; 24 deelnemers; 0,5 EC) had een plenair paneldebat en drie workshops over het creëren van impact van je onderzoek. De **Spring Conference** (17-18 april 2023; Abdij Mariënkroon, Nieuwkuijk; 29 deelnemers; 1,0-1,5 EC) bestond uit 11 presentaties van onderzoekmasterstudenten en promovendi in verschillende fasen van hun onderzoek, een plenaire lezing van en discussie met prof. dr. Rik Peels (VU) over het concept fundamentalisme en workshops over improvisatie in wetenschapscommunicatie (dr. Aniek Ivens), het schrijven van een succesvol conference abstract (prof. dr. Anne-Marie Korte [UU] en dr. Matthijs den Dulk [RU]) en het schrijven van een succesvolle onderzoeksubsidieaanvraag (dr. Justine Bakker [RU]). De **Kick-Off** (29 September 2023, Nijmegen; 33 deelnemers; 0,5 EC) bestond uit een paneldebat over religie en klimaat.

2.3 Seminars

NOSTER biedt diverse doorlopende Research Seminars (2,5 EC tenzij anders aangegeven) aan op verschillende deelterreinen met per seminar ca. 5-10 bijeenkomsten en ca. 5-10 deelnemers. Drie research seminars zijn zowel in 2022-2023 als 2023-2024 aangeboden, namelijk *Empirical Research in Religion* (dr. Brenda Mathijssen [RUG] en dr. Anke Liefbroer [TiU]), *Religious Studies* (prof. dr. Ab de Jong [UL] en dr. Jacqueline Borsje [UvA]; 3,0 i.p.v. 2,5 EC) en *Religion, Theology and Gender* (prof. dr. Anne-Marie Korte [UU] & dr. Anne-Claire Mulder [PThU]). Hetzelfde geldt

voor het *Intensive Text Reading Seminar 'The Challenge of Difference'* (prof. dr. Anne-Marie Korte [UU] & prof. dr. Mariecke van den Berg [VU/RU]; 5 EC).

In september 2023 is het seminar *Dogmatics, Ethics and Philosophy of Religion* (prof. dr. Herman Westerink [RU] & prof. dr. Petruschka Schaafsma [PThU]) na een onderbreking van een jaar weer actief geworden. Daarnaast zijn twee nieuwe seminars gestart, namelijk *Judaism and Christianity in Late Antiquity* (dr. Eric Ottenheijm [UU]) en *Religion and Climate Change* (prof. dr. Gijsbert van den Brink [VU] en dr. Steven van den Heuvel [ETF]).

2.4 Courses

In 2023 hebben we meer cursussen aangeboden dan voorheen. Allereerst twee Must-Have-Reads: korte, intensieve cursussen die zich primair (maar niet exclusief) richten op onderzoekmasterstudenten en waarin een sleutelwerk uit theologie en/of religiewetenschappen wordt besproken. De eerste Must-Have-Read werd gegeven door dr. William Arfman (TiU) en ging over *Ritual: Perspectives & Dimensions* van Catherine Bell (11 deelnemers; 1,5-3,0 EC). In het najaar doceerde dr. Justine Bakker (RU) over *Significations* van Charles Long (9 deelnemers; 1,5-3,5 EC).

Daarnaast hebben we een aantal conferenties georganiseerd in samenwerking met anderen: met de Vrijzinnigen Nederland een *Lecture and Masterclass in Liberal Religion* (5 deelnemers; 1 EC), met het Centrum voor Religie en Erfgoed (RUG) een *Two-Day Masterclass "Unesco and the Politics of Religious Heritage"* (11 deelnemers; 1 EC) en met het Nederlands Genootschap voor Godsdienstwetenschap een Grand Course "Religion in Motion: Between Borders and Belonging" (13 deelnemers; 2-5 EC).

Ten slotte is in het najaar van 2023 een cursus Koptisch (10 deelnemers; 5 EC) van start gegaan.

2.5 Reflectie op de hoeveelheid uitgereikte EC's in relatie tot het aantal deelnemers

In 2023 zijn er relatief veel onderzoekmasterstudenten aangemeld, mede doordat NOSTER bij de VU, de RUG en de RU daarop heeft aangedrongen. Onderzoekmasterstudenten van deze instellingen hebben echter nog nauwelijks EC's behaald. Daarvoor zijn minimaal twee verklaringen te geven. In de eerste plaats zijn de meeste onderzoekmasterstudenten van de VU, de RUG en de RU die nu lid zijn pas sinds september 2023 lid, waardoor ze nog relatief weinig onderwijs hebben kunnen volgen c.q. afronden. In de tweede plaats hoeven onderzoekmasterstudenten van de VU en de RUG slechts 5 EC aan onderwijs bij NOSTER te volgen, terwijl met de RU nog geen afspraken hierover gemaakt zijn. NOSTER hoopt hierover met de RU afspraken te maken, wat wellicht makkelijker wordt nu de RU tevens penvoerder is van OZSW. Daarnaast heeft NOSTER de VU en de RUG verzocht zich in te spannen c.q. erop toe te zien dat hun studenten de afgesproken hoeveelheid onderwijs daadwerkelijk afnemen bij NOSTER.

3. Overige mededelingen

NOSTER verstrekt kleine subsidies voor (doorgaans kleinere) symposia/conferenties die door onderzoekers van verschillende instellingen worden georganiseerd en waarbij ook nadrukkelijk de participatie van juniorleden wordt gezocht (zie item 3.3 in de financiële verantwoording hieronder). In 2023 kende NOSTER een subsidie van €1.500 toe voor de organisatie van de conferentie "The End: Finiteness, Death, and Completion in Medieval Theology" op 26-28 juni 2024 in Utrecht. Daarnaast heeft NOSTER een eenmalige startsubsidie van €10k toegekend aan een groep wetenschappers o.l.v. Peter-Ben Smit (VU/UU) om hen in staat te stellen een grotere subsidieaanvraag in te dienen voor een project over "Embodied Imaginations of Sustainable Futures in Religious Communities" (zie item 3.4 in de financiële verantwoording hieronder).

NOSTER heeft een *Statement on Social Safety and Professional Conduct* opgesteld en gepubliceerd op [haar website](#). Daarnaast hebben de medewerkers van het bureau een Active Bystander Training gevolgd.

4. Financiële verantwoording

Baten	Begroting 2023	Realisatie 2023	Begroting 2024
1. Bijdrage DLG	39.200	39.200	39.200
2. Bijdragen instellingen met Samenwerkingsovereenkomst	17.000	17.000	17.000
3. Bijdragen nieuwe promovendi	8.000	18.500	15.000
4. Bijdragen nieuwe buitenpromovendi	7.000	500	0
5. Programmabureau GW: basisbedrag	14.603	15.950	15.037
6. Programmabureau GW: rugzakjesgelden	4.500	9.000	5.000
7. Cursusbijdragen niet-leden	1.000	1.040	1.500
8. Bijdragen instellingen t.b.v. secretariaat DRT (voorheen DGO)	2.200	2.200	2.200
9. Bijdragen instellingen t.b.v. Religienet	13.400	13.400	7.700
Totale baten	106.903	116.790	102.637

Lasten	Begroting 2023	Realisatie 2023	Begroting 2024
1. Personele inzet (bureaunkosten)*			
1.1 Wetenschappelijk directeur (0,2 fte)	21.892	22.886	21.307
1.2 Secretaris en opleidingsmanager (0,4 fte)	34.072	36.595	36.610
1.3 Curriculumcoördinator (0,2 fte)	13.401	15.007	14.376
1.4 Office-assistent (0,4 fte)	20.675	18.554	18.181
Totaal personele lasten	90.040	93.041	90.475
2. Materiele lasten: onderwijs			
2.1 Kick-Off	1.250	1.723	1.250
2.2 Grand Course	2.000	1.911	0
2.3 Midyear Meeting	1.250	978	1.250
2.4 Spring Conference	7.000	7.018	7.000
2.5 Seminars en overige modules	750	387	1.250
Totaal materiele lasten onderwijs	12.250	12.017	10.750
3. Materiele lasten: onderzoek			
3.1 Research Collaboration Groups	0	62	0
3.2 Bijeenkomsten voor seniorleden	0	0	1.000
3.3 Thematic Seminars	3.000	1.500	3.000
3.4 Startsubsidie voorbereiding onderzoeksproject	10.000	0	0
Totaal materiele lasten onderzoek	13.000	1.562	4.000
4. Materiele lasten: overhead			
4.1 Vergaderkosten	250	586	250
4.2 Website en PR	1.200	1.695	1.600

4.3 Bureaukosten	1.000	359	1.000
4.4 Reservering vernieuwing website 2026	1.000	0	1.000
Totaal materiele lasten overhead	3.450	2.640	3.850
5. Materiele lasten: Religienet			
Publiciteit, hosting, licenties, software e.d.	2.236	2.217	2.400
Totaal materiele lasten Religienet	2.236	2.217	2.400
Totale lasten	120.976	111.478	111.475

Baten en lasten voorgaande jaren		3.499	
---	--	--------------	--

Resultaat (baten - lasten)	-14.073	8.813	-8.838
-----------------------------------	----------------	--------------	---------------

Toelichting op de baten

- Ad 3: In 2023 zijn er 18 nieuwe promovendi aangemeld. Het bedrag van €18,5k bestaat uit: €17k voor 17 nieuwe promovendi; €500 voor een promovenda die eerder buitenpromovenda was en voor wie nu een aanvullende contributie is betaald; €1k foutieve betaling die in januari 2024 is gecorrigeerd.
- Ad 4: Begin 2023 is één buitenpromovendus aangemeld voordat de pilot startte (zie Jaarverslag 2022, paragraaf 5), dus daarom ontving NOSTER voor diegene de tot dan toe geldende contributie van €500.
- Ad 6: Doordat er meer onderzoeksmasterstudenten zijn aangemeld dan verwacht en doordat we dit jaar niet zijn gekort op de bijdrage per student, hebben we opeens het dubbele ontvangen van wat we hadden begroot.

Toelichting op de lasten

In totaal *lijkt* er €9,5k minder gerealiseerd dan begroot (het verschil tussen €121k en €111,5k). Er is echter €11,5k aan subsidies begroot en toegekend (zie 3.3 en 3.4) maar nog niet uitgekeerd, terwijl er €1,5k aan subsidie is uitgekeerd (zie 3.3) die in 2022 was toegekend. Als we toegekende subsidies en de reservering voor de vernieuwing van de website (zie 4.4) direct als realisatie zouden noteren, dan zouden we uitkomen op een totale realisatie van €11k, dus €1,5k meer dan begroot.

- Ad 1.1: Op de Begroting 2023 is gerekend met de feitelijke salarisschaal van de wetenschappelijk directeur. In de realisatie 2023 zijn de vervangingskosten o.b.v. schaal 11 opgevoerd conform het *Format jaarverslagen landelijke onderzoeksscholen verenigd in LOGOS* van 14 maart 2023.

Toelichting op baten voorgaande jaren

Het eindsaldo van NOSTER bij de Centrale Financiële Administratie (CFA) van de Radboud Universiteit per 31 december 2022 bedroeg €65.903. Dat is €3.499 lager dan het eindsaldo in de eigen administratie van NOSTER, namelijk €69.402 (zie Jaarverslag 2022). Daarom heeft CFA in 2023 een correctieboeking gemaakt van €3.499. Noch de grootboekadministrateur van CFA noch de budgethouder van NOSTER heeft een volledige verklaring kunnen vinden voor het verschil, maar vermoedelijk heeft het (deels) te maken met de complexe verdeling van bepaalde personele lasten voor medewerkers van de faculteit die zowel voor NOSTER als voor een leerstoelgroep of facultaire afdeling of dienst werkten.

Concluderende toelichting op het resultaat

In plaats van een begroot negatief resultaat van €14k hebben we een positief resultaat van €9k, wat een verschil is van €23k. Dit komt niet doordat we minder zouden hebben uitgegeven dan begroot, want we hebben juist iets meer uitgegeven dan begroot. Het verschil komt enerzijds door subsidies (wel toegezegd, nog niet uitgekeerd) en een reservering (nog niet besteed), anderzijds door onverwachte of onverwacht hoge baten.

Reserveontwikkeling

Reserve per 1 januari 2023	70.707
Resultaat 2023	8.813
Reserve per 31 december 2023	79.520
Verwacht resultaat 2024-2027⁵	
Verwacht resultaat 2024	-8.838
Verwacht resultaat 2025-2027	-65.514
Totaal	-74.352
Verwachte reserve per 31 december 2027	5.168

Toelichting op reserveontwikkeling

Het verwachte resultaat in 2024 is overgenomen van de Begroting 2024. Voor de berekening van het verwachte resultaat voor de jaren 2025 t/m 2027 gaan we ook uit van de Begroting 2024, dus driemaal -€8.838 oftewel -€26.514. Dat bedrag passen we echter op een aantal punten aan, waarmee we per saldo fors hoger uitkomen, namelijk op -€65.514. Het betreft de volgende aanpassingen:

- €16,5k extra aan personele lasten (die naar verwachting €5,5k per jaar hoger zullen zijn dan begroot voor 2024);
- €6k extra lasten voor de Grand Course (€2k), die voor 2024 niet begroot was, maar die in 2025 tweemaal en in 2026 en 2027 eenmaal zal plaatsvinden;
- €12,5k extra lasten voor in 2023 toegekende subsidies (zie boven);
- €2k extra lasten voor vernieuwing van de website in 2027 (begroot/gereserveerd in 2022 en 2023);

De door DLG toegestane vrije reserve is 20% van de baten van 2021 (€101k) oftewel €20k. Daar komen we met de huidige prognose dus €15k onder te zitten.

5. Reflectie en vooruitblik

Onderwijs: De *Midyear Meeting* (2 februari), de *Lecture and Masterclass in Liberal Religion* (15 maart), de cursus *Demusealisation! Transcultural Encounters with Religious Objects in Museums* (22-23 maart) en de *Spring Conference* (25-26 april) hebben inmiddels plaatsgevonden. Daarnaast zijn er begin dit kalenderjaar een *Research Webinar Christianity Worldwide*, een cursus Syrisch en een *Must-Have-Read* over *A Theology of Liberation* van Gustavo Gutiérrez van start gegaan. Voor dit najaar staat een Kick-Off over religie en emotie en een *Must-Have-Read* over *Letters and Papers from Prison* van Dietrich Bonhoeffer gepland. Ook zullen dan naar verwachting zeven van de acht momenteel actieve seminars opnieuw aangeboden worden.

⁵ DLG geeft onderzoeksscholen t/m 2027 de gelegenheid de reserve op te maken. (In eerdere jaarverslagen hebben wij echter de verwachte reserve per 31 december 2026 vermeld, omdat dan de huidige, tweede en dus laatste termijn aan de Radboud Universiteit afloopt.)

Internationalisering: Begin 2024 heeft NOSTER vormen van internationale samenwerking van andere onderzoeksscholen geïnventariseerd en bekeken welke vormen van internationale samenwerking zowel haalbaar als vruchtbaar zouden zijn (cf. art. 3 lid d Gemeenschappelijke Regeling). Uit een eerdere inventarisatie en gesprekken met diverse instellingen in Vlaanderen en Duitsland was al duidelijk geworden dat samenwerking in de vorm van een Samenwerkingsovereenkomst (zoals NOSTER die met vier Nederlandse en een Vlaamse instelling heeft) niet mogelijk is. Mede op grond van (nieuwe) contacten met een aantal instellingen bekijkt NOSTER of het mogelijk is de Spring Conference in 2026 in samenwerking met of met inbreng van internationale partners te organiseren.

Onderzoekfinanciering: Binnen ons vakgebied leeft breed de indruk dat het slecht gesteld is met de honoreringspercentages voor financieringsaanvragen op het gebied van theologie en religiewetenschappen. Op 4 oktober dit jaar organiseert NOSTER een bijeenkomst voor seniorleden met als primaire doel beter zicht te krijgen op hoe het met onderzoeksfinanciering voor ons vakgebied gesteld is en wat we kunnen doen om de situatie te verbeteren (cf. art. 3 lid d en lid f Gemeenschappelijke Regeling). De bijeenkomst zal bestaan uit een viertal panels: onderzoekers die recent een grote onderzoeks subsidie hebben ontvangen, onderzoekers die in een of meer beoordelingscommissies hebben gezeten, onderzoekers die een bestuurlijke functie binnen NWO vervullen en subsidieadviseurs. We hopen dat deze bijeenkomst inspiratie zal bieden voor onderzoekers die met een aanvraag bezig (gaan) zijn en dat deze de inhoudelijke en collegiale banden tussen NOSTER-leden zal versterken.